

## Motion till riksdagen 2021/22:4258

av **Tony Haddou m.fl. (V)**

# med anledning av skr. 2021/22:29 Riksrevisionens rapport om att komma till Sverige som anhörig

---

## 1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör återkomma med förslag som syftar till att säkerställa betydligt kortare handläggningstider i anknytningsärenden och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör tillsätta en utredning för att se över rättssäkerheten i Migrationsverkets beredning av anknytningsärenden och tillkännager detta för regeringen.

## 2 Inledning

I skrivelsen redovisar regeringen sin bedömning av de iakttagelser och rekommendationer som Riksrevisionen har gjort i rapporten Att komma till Sverige som anhörig – rättssäkerheten i anknytningsärenden (RiR 2021:9). Riksrevisionens övergripande slutsats är att verksamheten inte bedrivs på ett sätt som säkerställer att handläggningen i anknytningsärenden håller hög rättslig kvalitet. Bristerna är särskilt allvarliga när det gäller Migrationsverkets och utlandsmyndigheternas arbete med att klarlägga identiteten på den sökande, där utlandsmyndigheterna bistår Migrationsverket.

Regeringen välkomnar granskningen som ett värdefullt underlag till regeringens styrning av Migrationsverket. Regeringen instämmer i rekommendationen som handlar om att säkerställa att Migrationsverket förbättrar arbetet med att klarlägga den sökandes identitet. Regeringen instämmer i Riksrevisionens problembeskrivning som leder fram till den andra rekommendationen, men anser att det snarare åligger myndigheten att se över och förtydliga sina interna rutiner än att regeringen ska utreda frågan. Regeringen delar även Riksrevisionens bedömning som ligger till grund för den tredje rekommendationen om att det finns ett behov av att se över hur nödvändiga uppgifter effektivare ska kunna inhämtas. Regeringen instämmer dock inte i den tredje rekommendationen om att

ge Migrationsverket i uppdrag att, i samverkan med andra myndigheter, utreda detta behov eftersom regeringen redan tillsatt en utredare som biträder Finansdepartementet med att titta på liknande frågor.

Vänsterpartiet välkomnar Riksrevisionens granskning av regeringens och Migrationsverkets hantering av anhöriginvandring. Riksrevisionens granskningar är avgränsade och det finns områden som skulle behöva belysas närmare. Vi menar också att det finns brister i regeringens svar på granskningen. Dessa beskrivs närmare nedan.

### 3 Vänsterpartiets kritik

Principen om familjens enhet fastslogs första gången 1948 i FN:s allmänna förklaring om mänskliga rättigheter. Att familjen har rätt till samhällets och statens skydd har sedan dess fastslagits i flera konventioner om mänskliga rättigheter. Enligt FN:s konvention om barnets rättigheter ska ett barns ansökan om familjeåterförening behandlas på ett positivt, humant och snabbt sätt; dessutom ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barnet. Detta har införlivats i EU:s familjeåterföreningsdirektiv (2003/86/EG) som Sverige har implementerat i sin lagstiftning. Inskränkningarna i rätten till anhöriginvandring i den gällande migrationslagstiftningen får mycket stora konsekvenser för människor som vill leva med sin familj. Sedan tidigare finns stora brister i hur denna rättighet efterlevs. Dessa perspektiv utgör utgångspunkten för Vänsterpartiets politik rörande anhöriginvandring.

#### 3.1 Resurstilldelning

Riksrevisionen bedömer att det finns risk för att regeringens resurstilldelning inte är tillräcklig i relation till de mål och krav som gäller för arbetet med anknytningsärenden. Migrationsverket har inte nått de författningsstyrda handläggningstiderna (nio månader) för anknytningsärenden på flera år. Myndigheten har med hänvisning till budgetläget valt att prioritera anknytningsärenden lågt i resurssättningen jämfört med andra ärendeslag. Under 2022 väntas man dock, enligt de egna prognoserna, nå de förordningsstyrda handläggningstiderna.

Riksrevisionen gör bedömningen att det finns osäkerhetsfaktorer gällande bl.a. ärendeinflödet, digitaliseringen och utvecklingen av arbetet med att klarlägga identiteten på den sökande. Vidare finns en risk för att nödvändiga utvecklingsinsatser inte genomförs i tillräcklig utsträckning, särskilt när det gäller utlandsmyndigheternas arbete. Sammantaget bedömer därför Riksrevisionen att det finns en risk för att regeringens resurstilldelning inte är tillräcklig i relation till uppställda mål och krav för verksamheten. Riksrevisionens bedömning utmynnar dock inte i någon skarp rekommendation till regeringen eller Migrationsverket, vilket Vänsterpartiet menar är en svaghet.

I en annan rapport, Att ställa om i en föränderlig omvärld – neddragningarna hos Migrationsverket 2017–2020 (RiR 2021:24), kritiserar Riksrevisionen den kraftiga och hastiga neddragningen av Migrationsverkets resurser. Riksrevisionen konstaterar att Migrationsverket under åren 2017–2020 genomgick en av de snabbaste och största neddragningarna inom den svenska statsförvaltningen på många år och att det har funnits brister när det gäller såväl planering som genomförande. Till exempel förväntade sig både regeringen och Migrationsverkets ledning att produktiviteten hos myndigheten

skulle öka under åren 2017 och 2018, vilket regeringen använde som en motivering till minskade anslag. Migrationsverket lyckades dock inte nå målen, och det ledde bl.a. till att asylsökande och personer som söker uppehållstillstånd tvingades till onödigt långa tider i mottagningssystemet. Konsekvenserna blev förhöjda kostnader för boende och stöd, svåra problem med kompetensförsörjningen och att utvecklingsprojekt inte kunde genomföras som planerat. Samtidigt infördes nya och delvis komplicerade regler i utlänningslagen, vilket gjorde myndighetens uppdrag svårare.

I början av 2021 riktade JO stark kritik mot Migrationsverket i flera beslut rörande långa handläggningstider. JO konstaterade att det sedan flera år är många som vänder sig till dem med klagomål på långsam handläggning hos Migrationsverket och att de långa handläggningstiderna åren efter 2015, då rekordmånga människor sökte asyl i Sverige, var förståeliga. Bakgrunden till besluten 2021 var dock att den kraftiga ökningen av migrationen klingade av redan 2016 och att Migrationsverket har haft tid att anpassa sin verksamhet efter de nya förhållandena. JO landar i slutsatsen att även om det fortfarande kan finnas vissa kvardröjande effekter går det inte längre att ursäkra långa handläggningstider hos Migrationsverket med hänvisning till den situation som uppstod 2015 och man kritiserar Migrationsverket för långsam handläggning i samtliga granskade ärenden samt för passivitet under handläggningen i de flesta av ärendena.

Vänsterpartiet har vid flera tillfällen kritiserat de långa handläggningstiderna och regeringens bristande arbete med att förkorta dem. Det är bra att Migrationsverket väntas nå de förordningsstyrda handläggningstiderna för anknytningsärenden 2022, men att det sker först sju år efter 2015 är oacceptabelt. Vänsterpartiet menar fortsatt att de förordningsstyrda handläggningstiderna bör ses som en borte gräns som Migrationsverket ska hålla sig inom med god marginal. Nio månader, plus den tid som passerar i väntan på det uppehållstillstånd som krävs för att kunna söka om anhöriginvandring, är väldigt lång tid att leva skild från sin familj. Ambitionerna bör vara betydligt snabbare handläggning, med stark rättssäkerhet. Regeringen bör återkomma med förslag som syftar till att säkerställa betydligt kortare handläggningstider i anknytningsärenden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

Den hastiga och kraftiga neddragningen av Migrationsverkets resurser gör också att myndigheten är dåligt förberedd på en eventuell ökning av antalet människor som söker skydd i Sverige. Regeringen verkar därmed inte ha dragit tillräckliga lärdomar från 2015. Vänsterpartiet är mycket kritiskt till att regeringen inte använt det den själv kallat för ”andrum” för asylmottagandet till att förbättra kapaciteten i mottagandet så som utlovades när den tillfälliga lagen lades fram. Vi menar att regeringen bör verka för att öka kapaciteten i mottagandet och stärka beredskapen för den händelse att antalet människor som söker asyl i Sverige ökar på nytt.

## 3.2 Rättssäkerhet

Riksrevisionen bedömer att såväl kvalitetssäkringen under pågående handläggning som uppföljningen och redovisningen av den rättsliga kvaliteten behöver utvecklas. Vidare konstaterar man att Migrationsverket utifrån en samlad bedömning kommit fram till slutsatsen att den rättsliga kvaliteten i beslutsfattandet är hög, dock utan att ha gjort någon tydlig dokumenterad beskrivning av vad denna bedömning bygger på. Enligt Riksrevisionens bedömning framstår det därför som om den samlade bedömningen vilar på godtycklig grund.

Regeringen konstaterar i skrivelsen att ändringsfrekvensen i migrationsdomstolarna har varit låg och gör bedömningen att även om JO i flertalet granskningar har riktat kritik mot Migrationsverkets handläggning av enskilda ärenden har granskningarna inte visat att det skulle finnas några systematiska brister som krävt att regeringen behövt vidta åtgärder. Därför delar regeringen inte Riksrevisionens bedömning att den rättsliga kvaliteten i handläggningen av anknytningsärenden inte är säkerställd.

Riksrevisionens granskningar är alltid avgränsade. Denna granskning berör metoder och processer för att säkerställa rättssäkerhet och kvalitet, men innehåller inga närmare bedömningar av huruvida enskilda ärenden hanterats korrekt. Det finns dock, och har länge funnits, omfattande kritik mot hur Migrationsverket handlägger ärenden. Kritiken har bl.a. kommit från asylrättsjurister, människorättsorganisationer och andra civilsamhällesorganisationer. Detta gäller t.ex. kvalitet och metoder för trovärdighetsbedömningar, medicinska åldersbedömningar, tillämpning och tolkning av gällande lagstiftning och internationella konventioner samt myndighetens landinformation.

Om rättssäkerheten inte utreds noggrant finns det risk att förtroendet för asylprocessen försämras ytterligare. Förtroendet för processen är en förutsättning för acceptans av de beslut som fattas och därmed en garanti för en effektiv och rättssäker process. Vänsterpartiet är därför mycket kritiskt mot att regeringen inte tar denna fråga på större allvar. Att konstatera att ändringsfrekvensen i migrationsdomstolarna är låg är inte tillräckligt, när den kritik som riktas mot Migrationsverket även riktas mot domstolarna. För att komma åt den bristande rättssäkerheten krävs en mer gedigen utredning än vad som är möjligt inom ramen för Riksrevisionens granskningar. Regeringen bör tillsätta en utredning för att se över rättssäkerheten i Migrationsverkets beredning av anknytningsärenden. Detta bör riksdagen ställa sig bakom och ge regeringen till känna.

### 3.3 Hinder för familjeåterförening

Den övergripande frågeställningen i rapporten är om Migrationsverket och utlandsmyndigheterna bedriver verksamheten på ett sätt som säkerställer att handläggningen i anknytningsärenden håller hög rättslig kvalitet. Riksrevisionen skriver att granskningen ska utreda om Migrationsverket och utlandsmyndigheterna har förutsättningar för att arbeta med anknytningsärenden på ett rättssäkert och effektivt sätt. Riksrevisionen konstaterar vidare: ”Av regeringsformen följer att domstolar, förvaltningsmyndigheter och andra som fullgör offentliga förvaltningsuppgifter i sin verksamhet ska beakta allas likhet inför lagen samt iaktta saklighet och opartiskhet.” Trots det berör Riksrevisionen inte svårigheterna för den sökande att infinna sig fysiskt på en utlandsmyndighet där den för ärenden nödvändiga intervjun kan genomföras.

Flera ambassader handlägger inte ärenden om familjeåterförening. Bland dem finns ambassader i länder där en stor andel av de som sökt asyl i Sverige de senaste åren är medborgare, t.ex. Syrien, Irak och Afghanistan (fram till att vi hade en bemannad ambasad i Kabul). För syrier har det också varit mycket svårt att ta sig till de länder som har sådan verksamhet till följd av långa väntetider och begränsade möjligheter till inresa. På så vis begränsas möjligheterna till familjeåterförening även för de som uppfyller de högt ställda lagkraven. Att utöver en mycket sträng lagstiftning också införa andra hinder för familjer att leva tillsammans är oanständigt. Detta lyfter Vänsterpartiet i kommittémotionen Svensk flyktingpolitik (mot. 2021/22:2594).

*Tony Haddou (V)*

*Gudrun Nordborg (V)*

*Mia Sydow Mölleby (V)*

*Jon Thorbjörnson (V)*

*Linda Westerlund Snecker (V)*

*Jessica Wetterling (V)*